

Citiți lecția din manual: *Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare

1. Definiții

Revizionism = atitudine sau acțiune care urmărește revizuirea și modificarea unei legi, a unui tratat și/sau a unei concepții.

Conciliatorism = politică de cedare promovată de Regatul Unit și Franța față de Germania în perioada interbelică, în vederea preîntâmpinării războiului.

Sferă de influență = regiune de influență politică care înconjoară o țară, sau o regiune de influență economică din jurul unui oraș.

2. Inițiative de menținere a păcii

- 1919-1939 - s-au depus eforturi considerabile pentru păstrarea păcii și a securității la nivel global:
- a. 1919 - și-a început activitatea Liga (Societatea) Națiunilor;
- b. 12 noiembrie 1921-6 februarie 1922 - desfășurarea Conferinței de la Washington: s-au stabilit proporțiile dintre cele mai mari cinci puteri maritime pe baza unor coeficienți (S.U.A. și Regatul Unit = 5; Japonia = 3; Franța și Italia = 1,75); menținerea *status quo*-ului în Oceanul Pacific; Japonia și-a menținut concesiunile miniere și feroviare în Manciuria;
- c. 1921-1934 - s-au semnat tratate de alianță între statele mici ale Europei, cu scopul de a păstra ordinea interbelică: 1921 - Mica Înțelegere (state membre: Cehoslovacia, Iugoslavia și România), creată pentru a contracara pretențiile teritoriale ale Ungariei; 9 februarie 1934 - Înțelegerea Balcanică (state membre: Iugoslavia, România, Grecia și Turcia), creată pentru a contracara pretențiile teritoriale ale Bulgariei;
- d. 1 decembrie 1925 - la Londra, semnarea Pactului de la Locarno: o serie de tratate prin care Germania și vecinii săi vestici (Belgia și Franța) și-au garantat frontierele, dar Berlinul nu a recunoscut granițele cu Cehoslovacia și Polonia;
- e. 27 august 1928 - încheierea Pactului Briand-Kellogg: Franța și S.U.A. au propus eliminarea războiului din relațiile internaționale, tratat semnat mai apoi de alte 63 de state;
- f. 22 iunie-21 iulie 1936 - la Montreaux, a avut loc conferința privind regimul strâmtorilor Mării Negre ⇒ Turcia a obținut controlul asupra strâmtorilor Bosfor și Dardanele și dreptul de a militariza zona în caz de conflict armat.

3. Crize și tensiuni interbelice

- mai 1919-11 octombrie 1922 - desfășurarea războiului greco-turc: grecii, alături de aliații lor (armenii și francezii), au invadat teritoriul Imperiului Otoman ⇒ 24 iulie 1923 - semnarea Tratatului de pace de la Lausanne: grecii au fost nevoiți să cedeze toate câștigurile teritoriale obținute prin Tratatul de pace de la Sevres (10 august 1920) și să accepte schimburi de populație cu Republica Turcă, iar Marile Puteri au recunoscut independența statului turc și suveranitatea acestuia asupra Traciei Răsăritene și a Anatoliei;
- 16 aprilie 1922 - la Rapallo, Germania și Rusia comunistă au semnat un tratat prin care fiecare a renunțat la pretențiile teritoriale și financiare stabilite prin Tratatul de la Brest-Litovsk (3 martie 1918) ⇒ apropiere între cele două state, ambele nemulțumite de prevederile Sistemului de la Versailles (politică **revizionistă**);
- 11 ianuarie 1923-25 august 1925 - Franța și Belgia au ocupat bazinul carbonifer Ruhr, deoarece Germania nu și-a plătit reparațiile de război;
- 1924-1932 - S.U.A. și Regatul Unit au eșalonat datoria externă a Germaniei, prin planurile Dawes (1924) și Young (1929), și au acordat împrumuturi pentru relansarea economiei;

- 30 iunie 1930 - trupele britanice, franceze și belgiene au părăsit zona demilitarizată renană;
- 1931-1939 - pacea și frontierele nu au putut fi păstrate, din cauza statelor revizioniste (Japonia, Italia, Germania, Ungaria și Bulgaria), care au declanșat acțiuni agresive de politică externă:
  - a. 18 septembrie 1931-28 februarie 1932 - Incidentul Mukden: Japonia a ocupat Manciuria, pentru a deține și exploata vastele resurse de cărbune și fier ⇒ crearea statului-marionetă Manciuko (1932-1945);
  - b. 27 martie 1933 - Japonia s-a retras din Liga Națiunilor;
  - c. 14 octombrie 1933 - Germania s-a retras din Liga Națiunilor;
  - d. 13 ianuarie 1935 - în regiunea Saar, separată de Germania după încheierea Primului Război Mondial, a avut loc un referendum cu privire la statutul teritorial ⇒ unirea cu Germania lui Hitler;
  - e. 16 martie 1935 - Germania a reintrodus serviciul militar obligatoriu și a creat o nouă armată (Wehrmacht);
  - f. 3 octombrie 1935-5 mai 1936 - desfășurarea celui de-al doilea război italo-etioopian: Italia a desfășurat un război, în Africa, împotriva Abisiniei (Etiopia), pe care a ocupat-o și a transformat-o în colonia Africa Orientală Italiană;
  - g. 7 martie 1936 - remilitarizarea Renaniei: reocuparea de către armata germană a pozițiilor din zona Renaniei, pe care a fost obligată să le evacueze în urma Tratatului de la Versailles;
  - h. 17 iulie 1936-1 aprilie 1939 - desfășurarea războiului civil spaniol: forțele republicane, comuniste, s-au luptat cu cele naționaliste, fasciste ⇒ victoria generalului naționalist Francisco Franco (1939-1975) și instaurarea unui regim fascist;
  - i. 25 noiembrie 1936 - Germania și Japonia au semnat Pactul AntiComintern, îndreptat împotriva U.R.S.S.;
  - j. 7 iulie 1937-9 septembrie 1945 - desfășurarea celui de-al doilea război sino-japonez (Incidentul de la Podul Marco Polo): Japonia a invadat China, pentru a câștiga controlul asupra vastelor resurse de materii prime ale statului asiatic;
  - k. 6 noiembrie 1937 - Italia a aderat la Pactul AntiComintern ⇒ formarea Axei Berlin-Tokyo-Roma;
  - l. 11 decembrie 1937 - Italia s-a retras din Liga Națiunilor;
  - m. 13 martie 1938 - Germania a anexat Austria (*Anschluss*) ⇒ eșecul Societății Națiunilor de menținere a păcii și securității în lume, **conciliatorismul** puterilor occidentale în fața acțiunilor agresive, revizioniste, încurajându-l pe Hitler în realizarea planurilor sale de cucerire de noi teritorii;
  - n. 29-30 septembrie 1938 - prin Conferința de la Munchen, Regatul Unit, Franța și Italia au permis ca regiunea sudetă a Cehoslovaciei, locuită de etnici germani, să fie cedată Germaniei, considerând că astfel vor liniști pretențiile lui Hitler;
  - o. 2 noiembrie 1938 - prin Dictatul de la Viena Ungaria a ocupat teritorii din Slovacia și Rutenia, iar Polonia a anexat orașul Tesin;
  - p. 14 martie 1939 - Slovacia s-a desprins de Cehia și și-a proclamat independența;
  - q. 15 martie 1939 - Germania a ocupat regiunile Boemia și Moravia, restul teritoriului ceh fiind preluat de Ungaria ⇒ dispariția Cehoslovaciei de pe harta Europei;
  - r. 7-12 aprilie 1939 - Italia a invadat și a ocupat Albania;
  - s. 23 august 1939 - Germania și U.R.S.S. au semnat Pactul Ribbentrop-Molotov (după numele miniștrilor de Externe din Germania și U.R.S.S., Ulrich Friedrich-Wilhelm Joachim von Ribbentrop, respectiv Veaceslav Mihailovici Molotov), prin care Hitler și Stalin și-au promis că nu se vor ataca reciproc ⇒ împărțirea **sferelor de influență** din estul Europei.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=a7fzdLeOscM>

<https://www.youtube.com/watch?v=yuXMR8RDFow>

Fișă de lucru: *Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare*

Citiți cu atenție textele de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

A. „*Eu, Haile Selassie I, împărat al Etiopiei, sunt aici astăzi să cer dreptate pentru poporul meu și ajutorul promis cu opt luni în urmă, când cincizeci de națiuni au afirmat că s-a comis o agresiune prin violarea legilor internaționale. Este un fapt fără precedent ca un șef de stat să se adreseze în persoană acestei adunări. Dar fără precedent este și faptul ca un popor să fie victima unei asemenea in justiții și asupra sa să planeze pericolul de a fi abandonat în ghearele agresorului (Italia).*“

(Haile Selassie I, *Discursul ținut în fața Adunării Generale a Societății Națiunilor*)

B. „*Dacă repudierea unilaterală a tratatelor (de către Germania) ar putea fi acceptată fără consecințe, acesta ar fi sfârșitul și securității colective, și al Societății Națiunilor. Am intrat într-o lume din care ne credeam ieșiți pentru totdeauna și care nu ar fi guvernată de forța dreptului, ci de dreptul forței.*“

(Nicolae Titulescu, *Discursul ținut în cadrul Societății Națiunilor despre remilitarizarea Renaniei*)

1. Indicați, pe baza surselor, agresorii menționați.

2. Menționați, pe baza surselor, care este pericolul la care face referire împăratul Etiopiei și Nicolae Titulescu.

3. Cum interpretați afirmația diplomatului român Nicolae Titulescu „...nu ar fi guvernată de forța dreptului, ci de dreptul forței“?

BIBLIOGRAFIE:

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Ghețău, Gheorghe Florin, Ghețău, Olenca Georgiana, *Istorie: Manual pentru clasa a VII-a*, Editura Aramis, București, 2019.
3. Ochescu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a VII-a*, Editura Art Klett, București, 2020.
4. Stoica, Stan, Becheru, Dragoș Sebastian, *Istorie: Manual pentru clasa a VII-a*, Editura CD Press, București, 2019.
5. Gheorghe, Maria Mariana, Săvuță, Irina Ema, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a VII-a*, Editura Litera, București, 2024.
6. Kershaw, Ian, *Drumul spre iad. Europa, 1914-1949*, Editura Litera, București, 2017.
7. Mazower, Mark, *Umbre peste Europa. Democrație și totalitarism în secolul XX*, Editura Litera, București, 2019.
8. Taylor, A. J. P., *Originile celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Polirom, Iași, 1999.
9. Overy, Richard, *1939 - Numărătoarea inversă. Europa înainte de Al Doilea Război Mondial*, Editura Litera, București, 2015.

